

ITALIJANSKA ROMANTIKA V KORESPONDENCI SAVIO—ČOP

Korespondenca med Matijo Čopom in Frančiškom Leopoldom Saviem kaže, v kolikšni meri je bil eden od najvidnejših predstavnikov romantične misli na Slovenskem obveščen o sodobnem kulturnem in literarnem dogajanju v Italiji. Iz ocen in opažanj, zabeleženih v Čopovih pismih, je mogoče zaznati, da je bil italijanski tip romantične literature, vezan na klasično preteklost, posebno privlačen za Čopa, ki je med svoje najljubše avtorje štel Alessandra Manzoniya.

The correspondence between Matija Čop and Francesco Leopoldo Savio is an example of how one of the major representatives of Romantic thought in Slovenia was informed about the Italian cultural and literary situation. From judgements and thoughts which we find in Čop's letters, it is possible to deduce that Italian Romantic literature, linked, as it was, with the classical inheritance, was particularly of interest to Čop: Manzoni was amongst his favourite authors.

Korespondenca med Matijo Čopom in Frančiškom Leopoldom Saviom, ki se je razvijala več kot celo desetletje, je eno redkih ohranjenih pričevanj o intelektualnem zorenju slovenskega izobraženca v dobi romantike.¹ Ker je zgovorna podoba Čopovih literarnih zanimanj, njegovega estetskega nazora in njegove usmeritve k evropeizaciji slovenske književnosti, je prav, da iz nje izluščimo tiste elemente, ki pričajo o njegovi romantični zagledanosti v Italijo, kjer po njegovih besedah »vse dviga duha«, in se zamislimo nad tem, koliko je poznavanje njenega kulturnega življenja vplivalo na Čopovo mišljenje o literaturi.²

Savio, po rodu Goričan, je bil le nekaj mlajši od Čopa,³ s katerim se je seznanil v času svojega študija na ljubljanskem liceju. Izhajal je iz italijanske meščanske družine in se po kratkem oklevanju, da se vpiše na teologijo, odločil za juridični študij. Služboval je v Gorici, kjer se je družbeno življenje, kot sam pravi, razvijalo v treh jezikih, dalj časa v Benetkah in se končno vrnil v rodno mesto, kjer je ostal do zgodnje smrti. Oblikoval se je predvsem v duhu nemške kulture in večino svojih pisem, dnevnik in celo verze, od katerih so skoraj vsi ostali neobjavljeni, napisal v nemščini. V svoji lojalnosti habsburški dinastiji si nikoli ni dovolil geste protesta, vendar pa ni bil gluh za tisto revolucionarno narodnostno gibanje, ki se je začelo v dvajsetih in tridesetih letih širiti med inteligenco v imenu združene in svobodne Italije. Kljub simpatiziranju s karbonarsko miselnostjo in zagledanosti v italijansko kulturo pa ni bil nekritičen do nekaterih pojavov njenega sodobnega življenja: ker je dobro poznal temeljitost in širino intelektualnega dela na Nemškem, je v primerjavi z mnogimi izobraženci v Italiji videl površnost, retoriko in zagledanost vase nekaterih predstavnikov italijanske kulture in jih v pismih Čopu ožigosal. Že v mladih letih je pokazal zanimanje za to, kar se je novega

¹ Savio je v času od 2. avgusta 1822 do 31. maja 1834 poslal Čopu 31 pisem. Hrani jih rokopisni oddelek Narodne in univerzitetne knjižnice v Ljubljani. Čopova korespondenca s Saviom pa obsega 13 pisem (od 8. marca 1820 do 29. septembra 1828); glej *Pisma Matija Čopa*, I. knjiga, SAZU, Ljubljana, 1986, str. 17, 18.

² Čopovo pismo Saviu, 13. decembra 1822, *Pisma Matija Čopa*, n. d., str. 54–56.

³ Francesco Leopoldo Savio (1801–1847).

pojavi na evropskem literarnem obzorju ter je bil kot strasten bralec in zbiratelj knjig kar idealen Čopov sobesednik. Pri tem pa se je zavedal, koliko ga Čop prekaša s pronicljivostjo duha in širino izobrazbe in se je zato v pismih, kljub malenkostni razliki v letih, obračal nanj kot na vodnika in učitelja v svetu literature.⁴

Za Čopa, tega poliglota, svetovljana, željnega obvladati področje literature v vsej njeni razsežnosti, je Savio postal dragocen informator, kajti kljub bližini italijanskih dežel je na Kranjsko prišel le tu in tam kak odmev o dogajanju na Apeninskem polotoku, in še to pogosto preko nemških in dunajskih revij. Njuna korespondenca se je začela leta 1820, tik pred Čopovim odhodom na Reko, se nadaljevala dokaj sporadično v času njegovega bivanja v Lvovu in postala posebno intenzivna po Čopovem povratku v Ljubljano. Gre za pisma, v katerih je malo podatkov o osebnem življenju obeh prijateljev (naj omenimo le, da iz njih zremo o Čopovi želji, da bi postal profesor nemškega jezika in literature v »Zgornji Italiji«),⁵ veliko pa je v njih imen najrazličnejših piscev, poročil o knjižnih izdajah in o člankih v sodobni periodiki. Le tu in tam je mogoče zaslediti tudi kako bolj eksplicitno izraženo estetsko misel ali literarnokritični zapis.

Med osebami iz preteklosti, ki posebej zanimajo Čopa in Savia, je na prvem mestu seveda *Dante*. Savio ga imenuje »veliki oče Alighieri«⁶, povsem v sozvočju s sodobno italijansko kulturo, ki je v pesniku Božanske komedije odkrivala ne samo neprekosljivega umetnika, temveč tudi zgodnjega glasnika nacionalnega čustva in ponosa. Poleg idejnega in estetskega pomena Dantejevega opusa sta Savio in Čop cenila tudi pomembno filološko delo, ki se je razvijalo predvsem v Nemčiji, pa seveda tudi v Italiji, in je bilo usmerjeno k študiju tega srednjeveškega pesnika.⁷ V njuni korespondenci je govor ne samo o Božanski komediji, temveč tudi o drugih spisih, predvsem o razpravi *De vulgari eloquentia*, ki je imela v času romantičnega odkrivanja vloge jezika pri kulturnem in političnem razvoju naroda še poseben pomen. Dante je namreč zagovarjal rabo ljudskega jezika namesto latinščine tudi v visoki literaturi in ugotavljal, da lahko postane jezik v svoji knjižni obliki tisti povezovalni člen, ki naj združi narod, »nova luč, novo sonce, ki bo vstalo, ko bo staro zašlo«.⁸

Osrednji motiv, ki se prepleta v korespondenci Savio-Čop, pa je povezan s sodobnim italijanskim literarnim dogajanjem in v prvi vrsti s polemiko, ki se je vnela v tem času med nasprotniki in privrženci romantične literarne struje. Savio je z veliko pozornostjo sledil vsemu, kar se je dogajalo v Italiji, in o tem poročal Čopu. Ni vidnejšega italijanskega pisca, da ga ne bi bilo

⁴ Glej Helena Košuta, *L'epistolario e il diario di Francesco Leopoldo Savio* (1801–1847). Giudizi di un intellettuale goriziano del primo Ottocento sulla tradizione classica e sul movimento romantico nella letteratura italiana, disertacija, Univerza v Trstu, akademsko leto 1979/80, str. 5–57.

⁵ Čopovo pismo Saviu, 13. decembra 1822, *Pisma Matija Čopa*, n. d., str. 56.

⁶ Saviovo pismo Čopu, 13. decembra 1822 in 22. februarja 1828.

⁷ Čopovo pismo Saviu, 31. januarja 1828. Čop poudarja, »da bi Italijane utegnili zanimati, kako Nemci proučujejo Danteja, in mogli bi se veliko naučiti iz njihovih spisov o njem«. *Pisma Matija Čopa*, n. d., str. 104, 105. Čop je visoko cenil nemškega raziskovalca Karla Witteja, ki je izdal in komentiral Dantejeva dela.

⁸ M. Vitale, *La questione della lingua*, Palermo, 1967, str. 10.

zaslediti v njegovih pismih, čeprav so nekateri najpomembnejši med njimi, npr. Leopardi, komaj omenjeni.⁹ Diskusija med obema pa se je v plejadi imen osredotočila predvsem na tri vrhove tedanje italijanske književnosti, na *Montija*, *Foscola* in *Manzonija* — na »tiste tri čudovite osebnosti našega časa«, kot je pisal Savio Čopu 14. oktobra 1828, ko mu jih je s posebnim poudarkom predstavljaj. Iz njune korespondence je razvidno, da sta Čop in Savio z zanimanjem sledila njihovemu posegu v veliko literarno bitko, ki se je v prvih desetletjih preteklega stoletja razmahnila predvsem v Lombardiji. Začela se je leta 1816, ko je gospa de Staël objavila v reviji *Biblioteca italiana* razpravo *Sulla maniera e utilità delle traduzioni* (O smislu in koristnosti prevajanja), v kateri je spregovorila o potrebi, da se Italijani seznanijo z evropsko romantično literaturo in se pri njej učijo. Ta tekst je vzbudil v prostoru, ki je bil še vedno zazrt v avlični klasicizem, nenavadno živo reakcijo, in povzročil, da sta se oblikovala dva tabora, od katerih je eden trdil, da se Italija nima kaj učiti pri »severnih barbarih«, ter zagovarjal zvestobo grškim in latinskim koreninam v skladu s stoletno tradicijo; drugi tabor pa je v novem romantičnem gibanju videl možnost, da se otrese starega in togega mišljenja, zazrtosti v iskanje neke idealne in pogosto povsem zunanje lepote, ter da literaturo približa resničnemu življenju, že prežetemu z duhom risogimenta. Pripadniki romantike so želeli, da bi bilo njihovo pisanje dostopno ne samo ozki eliti, temveč tudi širšim meščanskim krogom: iz te želje raste tudi njihov napor prenoviti okosteneli literarni jezik in ga približati govornim besedi. Glede tematike literarnih del zavračajo mitološke motive in posebno poudarjajo pomen zgodovinskih tem, iz katerih naj sodobniki črpajo spodbudo za prerod Italije. Zaradi njene kulturne in politične obrobosti, ki je za ta čas značilna, so ti pisatelji prevzeli le nekatere elemente romantičnega gibanja, in sicer nacionalni zanos, religiozno čustvo, zavest o družbeni vlogi poezije. Odpor pa so pokazali do pretiranega individualizma, estetičnega mysticizma, nagnjenja k morbidnemu čustvovanju in h grozljivemu. Treba je tudi poudariti, da niso nasprotovali klasiki, v prepričanju, da je bila klasična književnost izraz svoje dobe in torej v nekem smislu tudi »romantična«.¹⁰

Italijanska romantika je, kot je očitno iz pravkar povedanega, ostala v mejah idejne, vsebinske in oblikovne zmernosti, čeprav je v svojem času izzvenela tudi v najbolj pravovernih manifestacijah pogosto kar bogokletno. Pomislimo samo, da je bil Manzonijev roman *Promessi sposi*, kakor poroča Savio v enem od svojih pisem, v papeški državi prepovedan.

Poglavitni predstavnik starejše generacije in glasnik klasicizma je bil *Vincenzo Monti*, ki je svoj pesniški opus v času polemike v glavnem že sklenil, a je kljub temu izredno angažirano posegel v debato. Čop mu posveča precejšnjo pozornost, vendar v njem ne išče toliko pesnika, kolikor razpravljalca o jeziku, saj je na tem področju Monti brez dvoma zavzel napredno in romantikom sorodno stališče. »Njegov pogled na Božansko komedijo,« piše Čop v zvezi z Montijem, je »gotovo pomanjkljiv etc., toda koliko zlahtnega, znamenitega je v teh Dialogih.«¹¹

⁹ Savio prvič omenja italijanskega pesnika Leopardija v pismu Čopu, 24. junija 1828.

¹⁰ G. Petronio, *Il romanticismo*, Palermo, 1973, str. 5–47.

¹¹ Čopovo pismo Savio, 31. januarja 1828, Pisma Matija Čopa, n. d., str. 105.

Pri tem misli na razpravo Proposta di alcune correzioni ed aggiunte al vocabolario della Crusca (1817—1826) (Predlog o nekaterih popravkih in dodatkih k Slovarju della Crusca), kjer je Monti skupaj s Perticarijem in sodelavci nastopil proti tistim, ki so v imenu jezikovnega purizma zahtevali, da se italijanski jezik v vsem zgleduje po florentinskem jeziku trecenta. Izhajajoč iz svoje razsvetljenske in racionalistične ideologije Monti trdi, da je jezik skupek besed, ki jih narod rabi pri izražanju svojih misli, in da mora biti slovar nekega naroda verna slika vseh njegovih idej.¹² Skratka, Monti po-udarja, v imenu potreb moderne kulture in znanosti, živost in kreativnost človeške misli ter zavrača vsako oženje njenih izraznih možnosti, pa naj bodo vzori, na katere so se sklicevali puristi, še tako vzvišeni in pomembni. Očitno je bilo njegovo stališče, po katerem je treba iskati na jezikovnem področju ravnotežje med tradicijo in svobodno ustvarjalnostjo, privlačno za Čopa, ki je nastopil v okviru domačih jezikovnih polemik — naslanjajoč se tudi na italijanske izkušnje — proti konservativnemu purizmu.

Med italijanskimi pisci, ki jih je Savio še posebno občudoval, je opazno ime *Uga Foscola*, ki je bil s svojim razburkanim življenjskim stilom, s svojo pogosto patriotično ubrano poezijo eden od ljubljencev italijanskih izobražencev. Tako v pismu 14. oktobra 1824 ugotavlja, da bi bil naziv »veliki pogan«, s katerim je Werner označil Goetheja, bolj primeren za pesnika Sepolcrov.¹³ V odgovoru na to pismo je Čop izrazil dvom nad vrednostjo Foscolove poezije, češ da se nikakor ne more strinjati s tistimi, ki ga imajo za velikega umetnika in ga primerjajo z Lamartinom in Byronom.¹⁴ Po vsej verjetnosti ga je odbijala Foscolova osebnost, njegov aristokratski elitizem in estetski nazor z notranje neusklajenimi skrajnostmi.¹⁵ Kljub odklonilni, čeprav malo razčlenjeni oceni pa Čopovo zanimanje za italijanskega pesnika v pismih Saviu ni zamrlo.¹⁶ Posebno pogosto omenja Foscolov uvod v Kalimahovo poezijo *Chioma di Berenice* (Berenikini kodri), kjer je razvita misel o smislu in izvoru poezije.¹⁷ V omenjenem tekstu avtor polemizira s tistimi, ki se v poeziji zgledujejo, kot sam pravi, pri piscih »onkraj gora« in zapuščajo grško in latinsko leposlovje. V antiki odkriva predvsem odločilni vpliv religije, ki je znala »počlovečiti bogove in pobožanstviti smrtnike« ter tako ustvariti pesništvo, polno lepote in resnice.¹⁸ Čop je v dokaj zapletenem Foscolovem razmišljanju našel »veliko lepega in čudnega, pravilnega in napačnega«, predvsem pa se je strinjal s trditvijo o vlogi, ki jo ima v ustvarjalnem procesu religiozni patos, pa naj bo tak ali drugačen.¹⁹

Od sodobnih italijanskih piscev v korespondenci Savio-Čop ima najvidnejše mesto *Alessandro Manzoni*, osrednja osebnost italijanske romantike. Bil je tudi eden redkih Italijanov, ki je v tem času zaslovel v Evropi in še posebej v nemškem kulturnem prostoru, tudi zaradi člankov, ki jih je Goethe

¹² M. Vitale, *La questione della lingua*, n. d., str. 178, 179.

¹³ Saviovo pismo Čopu, 14. oktobra 1824.

¹⁴ Čopovo pismo Saviu, 19. novembra 1824, *Pisma Matija Čopa*, n. d., str. 78.

¹⁵ G. Petronio, *Il romanticismo*, n. d., str. 126.

¹⁶ Čopovo pismo Saviu, 21. marca 1828, *Pisma Matija Čopa*, n. d., str. 126.

¹⁷ U. Foscolo, *Opere, II. del*, Della ragione poetica di Calimaco, Bari, 1913, str. 261—269.

¹⁸ U. Foscolo, *Opere, II. del*, n. d., str. 263.

¹⁹ Čopovo pismo Saviu, 21. marca 1828, *Pisma Matija Čopa*, n. d., str. 126.

v reviji *Über Kunst und Althertum* posvetil njegovim delom med leti 1818 do 1822.

Goethe je v Manzoniju odkril resnični poetični talent, avtorja, ki se proglša za kristjana, toda brez bolesterne prenapetosti, za katoličana brez pobožnjakarstva, pisca, ki se je znal otresti ozkih estetskih norm, ustvarjalca svobodnega, bogatega stila, ki je skozi prizmo zgodovine podajal sliko etičnega in harmoničnega sveta.²⁰

Ta Goethejev slavošpev Čopa ni mogel pustiti ravnodušnega, saj je v pismu 19. novembra 1824 posebej poudaril: »Čisto drugačen je moj prijatelj Manzoni. Gotovo veste, kako slaven je na Nemškem, posebno ker je Goethe v reviji *Kunst und Althertum* zapel slavo njegovim *Inni sacri* in Carmagnoli. Tudi jaz mislim, da so te pesnitve zelo pomembne. Naravno pa je, da jih v Italiji morejo ceniti le nekateri.«²¹ Kako ga je ta avtor zanimal, priča tudi dejstvo, da je prebral njegovo tragedijo *Adelchi* v francoskem prevodu, ker ni mogel dobiti italijanskega, in da je posebno pozorno sledil njegovi teoretični razpravi o dramski enotnosti iz leta 1823. Manzoni je namreč v *Lettre à M. C.*²² sur l'unité de temps et de lieu dans la tragédie²³ odgovoril tistim kritikom, ki so napadli njegovo tragedijo *Il conte di Carmagnola*, češ da podira klasične kánone o dramski enotnosti in tako v temelju uničuje doslednost, trdnost in skladnost gledališkega dogajanja. V tej razpravi, ki jo Čop večkrat z obhudo vanjem omenja, je na razčlenjen način izražena misel o umetnosti, ki naj ne bo igra ali zabava, temveč naj bo prežeta z globoko etično mislijo. Umetniku se ni treba podrežati zakonom, pripisanim Aristotelu, ker načelo o enotnosti časa, kraja in dogajanja preprečuje uveljavitev marsikatero lepote in ustvarja ovire ter tako postavlja meje neposrednemu izrazu poetične misli. Poleg teh tez pa je v Manzonijevem razmišljanju osrednja ugotovitev, da mora literarni tekst izhajati iz življenjske resničnosti in da je zgodovina eden od poglobitvinih virov, iz katerih naj pisatelj črpa snov in navdih za svoje delo.²⁴

Manzonijevo etično pogojeno gledanje na umetnost, njegov smisel za harmoničnost oblike in vsebine, odklanjanje vsake prenapetosti in zagnanosti je bilo v skladu s Čopovim estetskim nazorom, zato tudi ni čudno, da je našel v italijanskem pisatelju enega svojih umetniških idealov. V korespondenci Savio-Čop je mogoče večkrat naleteti na ime pisca Zaročencev, tako npr. poroča Savio 16. januarja 1828, da so bili pravkar objavljeni *Promessi sposi* v nekaj dneh razprodani in se pohvalno izraža o religioznem čustvu »plemenitega grofa«, čustvu, ki je bilo po Saviovi besedah italijanskim pesnikom do tedaj neznano, a lahko postane polje, kjer bo mogoča bogata pesniška žetev.

Še preden je Čop utegnil prebrati Manzonijev roman, mu je Savio poslal marca 1828 obširno kritiko tega dela z naslovom *Del romanzo in generale e dei Promessi sposi* (O romanu na splošno in o Zaročencih). Študija je imela izreden odmev posebno med nasprotniki romantične šole, saj je njen avtor

²⁰ P. Fossi, *La Lucia del Manzoni*, Firenze, 1939, str. 231.

²¹ Čopovo pismo Saviu, 19. novembra 1824, *Pisma Matija Čopa*, n. d., str. 79.

²² A. Manzoni, *Scritti di estetica*, opera omnia, I. del, 6. knjiga, Milan, 1967, str. 109—298.

²³ N. Sapegno, *La lettre à M. Chauvet*, Rim, 1947, str. 5—23.

Paride Zajotti nastopil v obrambo tradicionalnih vrednot.²⁴ Omenjeno razpravo pa je napisal na spreten, duhovit način, kar mu je Čop v pismu Saviu tudi priznal; ni se pa seveda mogel strinjati z njegovim pogledom na roman, v katerem Zajotti razodeva, kot piše Čop, »nepotrebno plašnost v zgodovinskih in moralnih zadevah« — čeprav roman ne gre niti v območje zgodovine niti morale, temveč poezije. In prav zato, ker ga avtor premalo upošteva kot proizvod umetnosti, postane njegov nazor pomanjkljiv.²⁵

Po Čopovem mnenju morajo v ustvarjalnem procesu nad vsem drugim prevladati predvsem estetske vrednote, in te je v Manzonijevih Zaročencih v polni meri odkril. Knjigo je namreč ocenil kot »občudovanja vredno v duhu in obdelavi enako izvirno«. Pri tem pa je zanimivo, da Čop ni sprejel kritike iz Goethejevega kroga, češ da je roman sicer delo velikega umetnika, prefignjenega poznavalca človeške narave, ki pa da se je v nekaterih poglavjih pustil zapeljati od želje, da bi čim verodostojneje prikazal dobo in razmere, o katerih pripoveduje.

V eseju, ki ga je leta 1827 na Goethejevo pobudo napisal Karl Strekfuss in objavil v reviji, ki jo je Čop poznal, *Über Kunst und Althertum*, naletimo na trditev, »da smo včasih prisiljeni nepotrpežljivo slediti zgodovinarju tja, kamor smo upali in pričakovali, da nas popelje pesnik«.²⁶ V svojem navdušenju za lombardskega pisatelja Čop očitno ni sprejel te pripombe, ki jo je Goethe ponovil tudi v pogovorih z Eckermannom²⁷ in se predvsem strinjal s trditvijo o nenavadni veščini, spretnosti in umetniški resničnosti, s katero je znal Manzoni oblikovati svoje like.

Literarni zgodovinar Giuseppe Petronio pravi v študiji o italijanski romantiki, da so bile germanske književnosti na začetku ottocenta sicer v Italiji znane, občudovane in posnemanе, vendar znotraj točno določenih meja. Njihov estetski nazor se je vključeval v tradicionalno tkivo, brez travmatičnih odcepov in odklonov.²⁸ Ta smisel za mero in ravnotežje, tako značilen za italijansko romantiko, ki tudi v trenutku največjega razcveta ni mogla zatajiti klasične tradicije, je brez dvoma privlačil Čopa, ki je bil nestrpen do vsakršnih nepotrebnih »čarovnij in satanizmov«, kakor pravi v pismu Poljaku Skarzyńskemu, in je v romantični umetnini cenil predvsem zmožnost, da v polnosti izrazi hrepenenje, misli in čustvovanja sodobnega evropskega človeka. »Pesnik mora,« po njegovih besedah, »nastopiti s stvarnostjo, ki je polna resničnega življenja in s postavami, ki niso sence, kakršne ustvarja izumetničeno, mrzlično sanjarjenje.«²⁹

V kolikšni meri je cenil sodobno italijansko književnost, nam dokazuje tudi opomba v pismih Saviu, da se je nekajkrat ukvarjal z mislijo, da bi o njej kaj napisal za revijo Wiener Jahrbücher der Literatur. V tem načrtu ga je goriški prijatelj z navdušenjem podpiral, saj je večkrat potožil, da je v tujini italijanska literatura še manj znana od turške, ne da bi ga v resnici pripravil k pisanju. Vsekakor je bilo poznavanje italijanske književnosti pri

²⁴ P. Zajotti, *Del romanzo in generale e dei Promessi sposi*, šesta izdaja, Benetke, 1840.

²⁵ Čopovo pismo Saviu, 21. marca 1828, *Pisma Matija Čopa*, n. d., str. 125, 126.

²⁶ P. Fossi, *La Lucia del Manzoni*, n. d., str. 274.

²⁷ J. P. Eckermann, *Pogovori z Goethejem*, Maribor, 1959, str. 219.

²⁸ G. Petronio, *Il romanticismo*, n. d., str. 11.

²⁹ Čopovo pismo Skarzyńskemu, 1834, *Pisma Matija Čopa*, n. d., str. 286.

oblikovanju Čopovega estetskega nazora pomembno, saj je potrjevalo njegovo misel, da je mogoče ustvariti narodno umetnost ob upoštevanju domačih razmer in hkrati na podlagi harmonične sinteze vsega evropskega kulturnega izročila.

RIASSUNTO

La corrispondenza tra Matija Čop e Francesco Leopoldo Savio si inserisce negli anni Venti e Trenta del XIX secolo e riguarda un vivace dibattito intellettuale tra l'uomo di cultura sloveno e il giurista goriziano riguardante in primo luogo la scena letteraria e culturale italiana. Essa testimonia in maniera eloquente di quanto Čop, uno dei personaggi centrali del Romanticismo sloveno, fosse interessato allo scontro che all'inizio dell'Ottocento si svolgeva in Italia tra i rappresentanti del classicismo e gli avvocati della nuova scuola romantica. I nomi di Monti, Foscolo e Manzoni sono frequentemente citati nella corrispondenza presa in esame. L'interesse di Čop per le caratteristiche del Romanticismo italiano, lontano da quegli eccessi che si erano manifestati per esempio nel Romanticismo polacco o in quello inglese, è significativo data la sua influenza sulla produzione poetica di France Prešeren.